

مشاهیر حوزه علمیه خراسان

نگاهی به زندگی امام و علما و بزرگان حوزه علمیه خراسان

جلد سوم

علیرضا نوروزی

با همکاری و نظارت:

دکتر مجتبی نوروزی

سرشناسه: نوروزی، علیرضا، ۱۳۶۹ -

عنوان و نام پدیدآور: مشاهیر حوزه علمیة خراسان: نگاهی به زندگینامه و خاطرات علما و بزرگان حوزه علمیة خراسان / علیرضا نوروزی؛ با همکاری و نظارت مجتبی نوروزی.

مشخصات نشر: مشهد: نسیم رضوان، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ج.

شابک: دوره: ۸-۲-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۱: ۵-۳-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۲: ۴-۲-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸

ج ۳: ۷-۹-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فایا

یادداشت: ج ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۰) یادداشت: ج ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۳) (فیا) یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: نگاهی به زندگینامه و خاطرات علما و بزرگان حوزه علمیة خراسان

موضوع: مجتهدان و علما -- ایران -- مشهد -- سرگذشتنامه شناسه افزوده: نوروزی، مجتبی، ۱۳۵۴-

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ م ۵۱ ن ۵۵/۲ Bp رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۹۶

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۲۱۰۹۹

مشاهیر حوزه علمیة خراسان / جلد سوم

نویسنده: علیرضا نوروزی

با همکاری و نظارت: مجتبی نوروزی

معاون: علین سید عباس میدی

معاون: سید ایمان حسینی

معاون: محمد رضوی

نوبت چاپ: اول- پائیز ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک دوره: ۸-۲-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸

شابک جلد سوم: ۷-۹-۹۰۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: دقت مشهد

ناشر: نسیم رضوان

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

انتشارات نسیم رضوان، مشهد، کدپستی ۹۱۳۵۶/۴۵۳۹۹

تلفن: ۰۹۱۵۵۱۰۰۹۲۶ فکس: ۰۵۱-۳۲۲۲۱۴۱۳

nasim.rezvan@gmail.com / www.Nasime-Rezvan.ir

فهرست مطالب

۲۱	 سخنان حضرت آیت الله سیستانی در مورد علمای خراسان
۲۳	 پیش گفتار
۲۷	 ۱. حضرت آیت الله شیخ یوسف آرام (حائری)
۲۷	 ولادت و تحصیلات
۲۸	 اقامت در مشهد مقدس
۲۸	 سلوک اخلاقی و اجتماعی
۲۹	 ارتحال
۳۱	 ۲. حضرت آیت الله شیخ مرتضی آشتیانی
۳۱	 ولادت و تحصیلات
۳۲	 فعالیت های سیاسی
۳۵	 اقامت در مشهد مقدس
۳۷	 فضائل اخلاقی
۳۷	 ارتحال
۳۹	 ۳. آیت الله شیخ محمدباقر آیتی بیرجندی
۳۹	 ولادت و خانواده
۴۰	 تحصیلات و اساتید
۴۱	 هجرت به عتبات عالیات

۴۲	 اقامت در بیرجند
۴۴	 تألیفات
۴۵	 ارتحال
۴۷	 ۴. آیت الله شیخ محمدحسین آیتی
۴۷	 ولادت و تحصیلات
۴۸	 اقامت در بیرجند
۴۹	 وفات
۵۰	 ارتحال
۵۳	 در کلام مقام معظم رهبری
۵۵	 ۵. حضرت آیت الله حاج سید یونس اردبیلی
۵۵	 ولادت و تحصیلات
۵۷	 بازگشت به اردبیل
۵۷	 سفر به مشهد مقدس
۵۹	 ویژگی های اخلاقی
۶۱	 آثار و خدمات علمی
۶۲	 وفات
۶۳	 حکایات
۶۳	 شجاعت در برخورد با رضاخان
۶۴	 خواندن «جواهر» در زندان
۶۵	 کمک به فقیران مشهد
۶۵	 عدول از فتوا
۶۶	 هبه باغ به زن فقیر

۶۷	آگاهی از اسرار
۶۹	۶. آیت الله حاج شیخ آقابزرگ اشرفی شاهرودی
۶۹	ولادت و خانواده
۷۰	تحصیلات و اساتید
۷۱	هجرت به نجف اشرف
۷۲	بازگشت به ایران
۷۴	آثار علمی شاگردان
۷۴	ارتحال
۷۵	در کلام مقام معظم رهبری
۷۷	۷. آیت الله شیخ محمدتقی بجنوردی
۷۷	تحصیلات و فعالیت های علمی
۷۸	سلوک اخلاقی و اجتماعی
۷۹	ارتحال
۸۰	باقیات الصالحات
۸۱	در کلام مقام معظم رهبری
۸۳	۸. حضرت آیت الله حاج میرزا حسن بجنوردی
۸۴	ولادت و تحصیلات
۸۵	هجرت به نجف اشرف
۸۷	روش تدریس و شاگردان
۸۸	اخلاق و سلوک اجتماعی
۹۰	ارتباط با مرحوم امام خمینی
۹۲	آثار علمی

۹۲	وفات.....
۹۳	در کلام مقام معظم رهبری.....
۹۵	۹. آیت الله شیخ محمدرضا بخارایی.....
۹۵	ولادت و تحصیلات.....
۹۷	اقامت در مشهد مقدس.....
۹۸	ویژگی های اخلاقی.....
۹۹	ارتحال.....
۱۰۱	۱۰. آیت الله سید محمدرضا بروجردی.....
۱۰۱	ولادت و تحصیلات.....
۱۰۲	اقامت در مشهد مقدس.....
۱۰۳	ارتحال.....
۱۰۵	۱۱. آیت الله سید حسن تهامی.....
۱۰۵	ولادت و تحصیلات.....
۱۰۶	اقامت در بیرجند.....
۱۰۷	ارتحال.....
۱۰۷	در کلام مقام معظم رهبری.....
۱۰۹	خاطره مقام معظم رهبری به نقل از آیت الله تهامی.....
۱۱۰	شعری از آیت الله تهامی.....
۱۱۳	۱۲. آیت الله شیخ حسنعلی تهرانی.....
۱۱۳	ولادت و تحصیلات.....
۱۱۴	هجرت به مشهد مقدس.....

۱۱۵	سلوک اخلاقی و کرامات
۱۱۵	آگاهی از غیب
۱۱۶	چشم باطنی
۱۱۷	وجه به درماندگان
۱۱۷	تأسیس و آبادی مساجد
۱۱۸	عنایت سیدالشهدا علیه السلام به روضه حاج شیخ
۱۱۸	شفاعت امام رضا علیه السلام
۱۱۹	ارتحال
۱۲۱	۱۳. آیت الله سید محمد باقر جنتی اطباطی
۱۲۱	ولادت و تحصیلات
۱۲۳	اقامت در مشهد مقدس
۱۲۴	ویژگی های اخلاقی
۱۲۶	ارتحال
۱۲۶	پیام تسلیت مقام معظم رهبری
۱۲۹	۱۴. آیت الله سید جواد خامنه ای
۱۲۹	ولادت و خانواده
۱۲۹	تحصیلات و اساتید
۱۲۹	ویژگی های اخلاقی
۱۳۵	بینش سیاسی و اجتماعی
۱۳۶	ارتحال
۱۳۹	۱۵. حضرت آیت الله آخوند ملا محمد کاظم خراسانی
۱۳۹	ولادت و تحصیلات

۱۴۳	تدریس و شاگردان.....
۱۴۶	تألیفات و خدمات علمی.....
۱۴۷	ویژگی های اخلاقی.....
۱۴۹	مبارزات سیاسی.....
۱۵۰	ارتحال.....
۱۵۱	احوال آخوند.....
۱۵۱	فقر و نیازها خوراک آخوند!.....
۱۵۲	مردم به جسد آخوند پس از نیم قرن.....
۱۵۳	حمایت از شریعت اسلامی.....
۱۵۴	آخوند خراسانی و اهدای.....
۱۵۴	تواضع آخوند.....
۱۵۵	تشرف به محضر ولی.....
۱۵۶	مردمی بودن آخوند خراسانی.....
۱۵۸	پیشگویی حاج ملاهادی سبزواری.....
۱۵۹	توجه مرحوم آخوند به فقرا و طلاب.....
۱۶۰	مکاشفه آیت الله حنبلی در مورد جایگاه آخوند.....
۱۶۱	۱۶. آیت الله میرزا محمد آقازاده خراسانی.....
۱۶۱	ولادت و تحصیلات.....
۱۶۲	هجرت به مشهد مقدس.....
۱۶۳	مبارزات سیاسی.....
۱۶۵	در کلام مرحوم امام خمینی.....
۱۶۶	ارتحال.....

۱۶۹	۱۷. آیت الله میرزا احمد کفایی خراسانی
۱۶۹	ولادت و تحصیلات
۱۷۰	فعالیت های سیاسی
۱۷۱	اقامت در مشهد مقدس
۱۷۲	ویژگی های اخلاقی و اجتماعی
۱۷۴	ارتحال
۱۷۵	۱۸. آیت الله سید علی امین خاوری
۱۷۵	ولادت و تحصیلات
۱۷۶	اقامت در مشهد مقدس
۱۷۶	ارتحال
۱۷۷	خاطره ای از مرحوم آیت الله خاوری
۱۸۱	۱۹. آیت الله سید عبدالرضا شهرستانی
۱۸۱	ولادت و تحصیلات
۱۸۲	فعالیت های تبلیغی و فرهنگی
۱۸۴	هجرت به مشهد مقدس
۱۸۴	ویژگی های اخلاقی
۱۸۵	تألیفات
۱۸۶	ارتحال
۱۸۷	۲۰. آیت الله شیخ ابوالحسن شیرازی
۱۸۷	ولادت و تحصیلات
۱۸۹	اقامت در مشهد مقدس

۱۹۰	فعالیت‌ها و خدمات فرهنگی
۱۹۱	ارتحال
۱۹۳	۲۱. حضرت آیت‌الله سید عبدالله شیرازی
۱۹۳	ولادت و خانواده
۱۹۴	تحصیلات و اساتید
۱۹۴	هجرت به نجف اشرف
۱۹۵	عزیمت به مشهد مقدس
۱۹۷	ولادت و خانواده
۱۹۸	مراجعت به نجف اشرف
۲۰۰	حمایت از نهضت مرحوم امام خمینی
۲۰۱	بازگشت به ایران و اقامت در مشهد مقدس
۲۰۵	ویژگی‌های اخلاقی
۲۰۶	آثار علمی
۲۰۷	خدمات فرهنگی و اجتماعی
۲۰۸	ارتحال
۲۰۹	در کلام بزرگان
۲۱۳	۲۲. حضرت آیت‌الله حاج آقا حسین طباطبائی قمی
۲۱۳	ولادت و تحصیلات
۲۱۴	عزیمت به مشهد مقدس
۲۱۵	مبارزات سیاسی و رهبری قیام گوه‌ر شاد
۲۱۸	تبعید به عراق
۲۲۱	شاگردان و تألیفات

۲۲۲	ارتحال.....
۲۲۲	حکایات و خاطرات اخلاقی.....
۲۲۲	صدور حکم ارتداد برای کسروی.....
۲۲۳	تقیّد به درس و بحث.....
۲۲۴	وفاک بالاسر حضرت.....
۲۲۴	برابری فروتنی.....
۲۲۵	صدوق در مقام.....
۲۲۵	کمک به ملام زمان قحطی.....
۲۲۶	تواضع مرحوم میرزا حسن قمی.....
۲۲۷	۲۳. آیت الله سید علینقی طبسبزرگ.....
۲۲۷	ولادت و خانواده.....
۲۲۷	تحصیلات و اساتید.....
۲۲۸	هجرت به مشهد مقدس.....
۲۳۰	فعالیت های اجتماعی و فرهنگی.....
۲۳۲	ارتحال.....
۲۳۳	۲۴. آیت الله شیخ جواد عارفی بیرجندی.....
۲۳۳	ولادت و تحصیلات.....
۲۳۴	سلوک اخلاقی و اجتماعی.....
۲۳۵	اقامت در بیرجند.....
۲۳۶	وفات.....
۲۳۶	در کلام مقام معظم رهبری.....
۲۳۷	۲۵. آیت الله سید ابراهیم علم الهدی سبزواری.....

۲۳۷	ولادت و تحصیلات
۲۳۸	اقامت در مشهد مقدس
۲۳۹	ویژگی های اخلاقی و سلوک اجتماعی
۲۴۰	ارتحال
۲۴۱	۲۶. آیت الله سید علی علم الهدی
۲۴۱	ولادت و تحصیلات
۲۴۳	فعالیت های علمی و تبلیغی
۲۴۳	ویژگی های اخلاقی
۲۴۵	ارتحال
۲۴۹	۲۷. آیت الله شیخ محمد علمی اردبیلی
۲۴۹	ولادت و تحصیلات
۲۴۹	هجرت به مشهد مقدس
۲۵۰	سفر به قم
۲۵۰	هجرت به نجف اشرف
۲۵۱	بازگشت به ایران و اقامت در مشهد مقدس
۲۵۲	ویژگی های اخلاقی
۲۵۳	ارتحال
۲۵۹	۲۸. حضرت آیت الله میرزا حسین فقیه سبزواری
۲۵۹	ولادت و تحصیلات
۲۶۱	هجرت به نجف اشرف
۲۶۳	بازگشت به ایران
۲۶۵	فعالیت ها و خدمات اجتماعی

۲۶۶	ویژگی های اخلاقی
۲۶۸	ارتحال
۲۷۱	۲۹. آیت الله سید جواد فقیه سبزواری
۲۷۱	ولادت و تحصیلات
۲۷۲	فعالیت های علمی و اجتماعی
۲۷۳	ویژگی های اخلاقی
۲۷۴	ارتحال
۲۷۷	۳۰. آیت الله شیخ محمد...
۲۷۷	ولادت و تحصیلات
۲۷۸	فعالیت های تبلیغی و فرهنگی
۲۷۹	مبارزات سیاسی
۲۸۰	ویژگی های اخلاقی
۲۸۱	ارتحال
۲۸۳	۳۱. آیت الله سید علی مجتهد سیستانی
۲۸۳	خانواده و اجداد
۲۸۴	فعالیت های علمی
۲۸۴	سلوک اخلاقی و اجتماعی
۲۸۴	ارتحال
۲۸۶	باقیات الصالحات
۲۸۷	۳۲. آیت الله سید محمود مجتهدی سیستانی
۲۸۷	ولادت و تحصیلات

- ۲۸۸ فعالیت‌های علمی و اجتماعی
- ۲۸۸ ویژگی‌های اخلاقی
- ۲۸۹ ارتحال
- ۲۹۰ خاطره‌ای از آیت‌الله مجتهدی سیستانی
- ۲۹۳ ۳۳. آیت‌الله میرزا احمد مدرس یزدی
- ۲۹۳ ولادت و تحصیلات
- ۲۹۵ خصوصیات درسی مرحوم مدرس
- ۲۹۶ ویژگی‌های اخلاقی
- ۲۹۸ کرامات
- ۲۹۹ ارتحال
- ۳۰۰ باقیات الصالحات
- ۳۰۱ ۳۴. آیت‌الله میرزا احمد مرتضی زعفرانی
- ۳۰۱ ولادت و تحصیلات
- ۳۰۲ سلوک اخلاقی و اجتماعی
- ۳۰۳ ارتحال
- ۳۰۴ در کلام مقام معظم رهبری
- ۳۰۵ ۳۵. حضرت آیت‌الله سید کاظم مرعشی
- ۳۰۵ ولادت و تحصیلات
- ۳۰۶ هجرت به نجف اشرف
- ۳۰۷ بازگشت به ایران و اقامت در مشهد مقدس
- ۳۰۷ ارتحال

۳۰۹		۳۶. آیت الله سید محمد حسین مصباح موسوی
۳۰۹		ولادت و خانواده
۳۱۰		تحصیلات و فعالیت های علمی
۳۱۲		خدمات حزبی
۳۱۳		ویژگی های اخلاقی
۳۱۴		خدمات فرهنگی و اجتماعی
۳۱۵		ارتحال
۳۱۷		۳۷. حضرت آیت الله حاج سید عبدالاعلی موسوی سبزواری
۳۱۷		ولادت و تحصیلات
۳۱۸		تدریس و شاگردان
۳۱۹		آثار و تألیفات
۳۲۱		سلوک اخلاقی و اجتماعی
۳۲۳		ارتحال
۳۲۴		در کلام مقام معظم رهبری
۳۲۵		۳۸. آیت الله حاج آقا حسین موسوی شاهرودی
۳۲۵		ولادت و تحصیلات
۳۲۶		فعالیت های علمی و اجتماعی
۳۲۷		ویژگی های اخلاقی
۳۲۸		ارتحال
۳۲۹		۳۹. آیت الله سید علی مدد موسوی قائمی
۳۲۹		ولادت و تحصیلات

۳۳۰	هجرت به نجف اشرف
۳۳۰	بازگشت به ایران و اقامت در مشهد مقدس
۳۳۱	ارتحال
۳۳۳	۴۰. حضرت آیت الله سید محمد هادی میلانی
۳۳۳	ولادت و تحصیلات
۳۳۵	هجرت به مشهد مقدس
۳۳۸	تدریس شاگردان
۳۳۹	فعالیت های علمی و اجتماعی
۳۴۳	ویژگی های اخلاقی و معنوی
۳۴۵	آثار علمی
۳۴۶	وفات
۳۴۶	خاطرات و حکایات
۳۴۶	ارادت به امام خمینی
۳۴۷	عالمی از اولیای الهی
۳۴۸	توجه استاد و شاگرد به یکدیگر
۳۴۸	اسلام آوردن جراح مسیحی در حضور آیت الله میلانی
۳۴۹	مقتدای بزرگان
۳۵۰	برکات هم جواری حضرت رضا (ع)
۳۵۱	آلبوم تصاویر
۴۵۷	کتابنامه

پیش گفتار

حوزه‌های علمیه به‌عنوان مراکز نشر معارف اسلامی همواره از جایگاه ارزشمندی برخوردار بوده‌اند. عالمان دینی نیز که از عصر غیبت کبری تاکنون به‌عنوان رجع دینی و معنوی جامعه معرفی شده‌اند، همواره مورد توجه و حمایت مردم قرار داشته‌اند. اما بسیار دیده شده که شخصیت‌های برجسته‌ای در میان مردم و گذشته جامعه وجود داشته‌اند که برای مردم و جامعه، شناخته شده نبودند و گم‌شده می‌ماندند.

بدون شک شناخت عالمان دینی و معرفی آنان به جامعه تأثیر بسزایی در زندگی فردی و اجتماعی مردم دارد. شاید مورد توجه قرار گیرد.

به عقیده نگارنده، معرفی بزرگان جامعه، یکی از وظایف اصلی حوزه‌های علمیه و مراکز حوزوی و دانش‌پژوهانه است که باید تا بدین وسیله مبانی صحیح اسلامی به جامعه معرفی شود.

حوزه علمیه خراسان و به‌طور خاص حوزه علمیه مشهد مقدس از دیرباز مورد توجه شیعیان قرار داشته و شخصیت‌های فراوانی تربیت نموده است؛ به‌طوری‌که می‌توان این حوزه را یکی از قدیمی‌ترین حوزه‌های علمیه دانست که فعالیت‌های آن به دوران حضور امام رضا (ع) باز می‌گردد^۱ که معارف و آوازی از محضر آن امام معصوم استفاده می‌کردند.

این حوزه علمیه از زمان تأسیس آن به‌تدریج با حضور شیعیان در این شهر، گسترش یافت و اندیشوران متعددی در زمینه‌های مختلف پرورش یافتند؛ بزرگانی چون شیخ طوسی، شیخ طبرسی، شیخ حرعاملی، حکیم سبزواری،

۱. به همین خاطر است که می‌توان عصر حضور امام رضا (ع) را زمان تأسیس حوزه علمیه خراسان دانست.

آخوند خراسانی و دیگر بزرگان که از این حوزه برخاستند و تحولات قابل ملاحظه‌ای در حوزه علمیة شیعه بوجود آوردند.

گرچه بررسی تاریخچه و زمان دقیق تأسیس حوزه علمیة خراسان نیاز به پژوهشی عمیق و گسترده دارد که در جای خود باید بدان پرداخته شود، اما می‌توان رونق اصلی حوزه علمیة خراسان را از قرون دهم (عصر صفویه) به بعد جست که مذهب رسمی مردم خراسان شیعه شد. البته در قرن یازدهم وضعیت این حوزه متفاوت شد و عالمان و مدرسان معروف در آن به تدریس مشغول شدند. مدرسان علمیة زیادی در آن تأسیس گردید و طلاب زیادی در آن مشغول به تحصیل شدند؛ به گونه‌ای که می‌توان قرن یازدهم را مبدأ اهمیت و عظمت حوزه علمیة خراسان دانست. خصوصاً در نیمه دوم این قرن، حوزه مشهد از لحاظ کثرت علما و مدرسان در ردیف حوزه‌های مهم شیعه قرار گرفت و طلاب از شهرهای دیگر به آن روی آوردند.^۱

از آن زمان به بعد، این حوزه عظیم الشان خاستگاه شخصیت‌های بزرگ فقهی، اصولی، حدیثی، ادبی، فلسفی و کلامی و... می‌باشد که حکایت از پویایی و نشاط علمی و فعالیت دائمی این حوزه دارد.

بر این اساس، شناخت بزرگان حوزه خراسان و آشنایی با سلوک علمی و عملی آنان، تأثیر فراوانی در سیره علمی و عملی جویان و سیرت اخلاقی عموم مردم دارد؛ اما با کمال تأسف تاکنون اثر پیرایون بزرگان حوزه علمیة خراسان و معرفی سیره زندگی آنان به‌طور کامل و جامع، منتشر نشده است و نقش برجسته آنان در هدایت معنوی این سرزمین مغفول مانده است.

کتاب حاضر برای اولین بار با هدف معرفی علما و بزرگان حوزه علمیة خراسان تدوین شده است که پیش‌بینی می‌شود تا بیش از چهار مجلد ادامه یابد.

۱. رک: گزارشی از سابقه تاریخی و اوضاع کنونی حوزه علمیة مشهد، ص ۲۹-۱۴.

جلد اول و دوم آن در سال ۱۳۹۰ منتشر شد که بحمدلله با استقبال فرهیختگان و عموم علاقمندان همراه بود. با این حال توجه به نکاتی پیرامون کتاب و نحوه نگارش آن، جهت رفع برخی ابهامات لازم و ضروری است که به‌طور خلاصه به آنها اشاره می‌شود:

(۱) «نظریات» عنوان «مشاهیر حوزه علمی خراسان» عالمانی هستند که یا در خراسان متولد شده و درس خوانده این حوزه علمی بوده‌اند و یا کسانی است که بیشتر فعالیت‌های علمی و خدمات آنها در حوزه خراسان بوده است، هر چند خراسانی‌الاصول هستند.

(۲) در جلد اول کتاب، معرفی ۲۵ نفر از علمای حاضر حوزه علمی مشهد و در جلد دوم به معرفی بیش از ۳۵ نفر از علمای قدیم مشهد با محوریت «شخصیت‌های معارف، اخلاق و مفسرین» پرداخته شد.

البته افراد بسیاری از علمای مورد ذکر نشدند که امیدواریم در مجلدات بعدی توفیق معرفی آنها و همچنین معرفی شخصیت‌های ادبی، فلسفی و کلامی خراسان نیز فراهم شود تا سیره علمی و سلوک رفتاری آنان سرمشق همه طلاب و علاقمندان قرار گیرد.

(۳) در ذکر عنوان علما و بزرگان از باب همسان‌سازی و دوری از حساسیت و مسائل دیگر، از لفظ «عظمی» استفاده نشده و تنها از قید «حضرت» برای مراجع تقلید استفاده شده است.

(۴) در نگارش این اثر ضمن استفاده از منابع اطلاعاتی معتبر، در بسیاری از موارد از نظرات فرزندان و شاگردان محترم آنان نیز استفاده شده است تا نسبت به صحت آن اطمینان بیشتری حاصل شود.

(۵) در تنظیم زندگینامه علما که بر اساس حروف الفبا مرتب شده است، سعی شده تا به ابعاد مختلف زندگی آنان پرداخته و در ضمن آن، خاطرات و پندهایی از زندگی پربرکت آنان به همراه تصاویر آورده شود. همچنین در این زمینه از بیانات مقام معظم رهبری در مورد شخصیت‌ها استفاده فراوان شده است.

آنچه در پیش رو دارید، جلد سوم کتاب «مشاهیر حوزه علمیه خراسان» می‌باشد که با محوریت «مراجع و شخصیت‌های فقهی و اصولی» به معرفی و بیان نکات اخلاقی و درس‌آموز زندگی تعدادی از علمای برجسته حوزه علمیه خراسان که در گذشته این حوزه مشغول به تحصیل و یا تدریس بوده‌اند، پرداخته شده است.

از نکات حائز اهمیت این جلد آن است که علاوه بر بزرگان حوزه علمیه مشهد بسیاری از علمای برجسته در استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی مانند آیت‌الله العظمی امام بجنورد، بیرجند و سبزوار نیز معرفی شده‌اند.

در بیان از تمامی کسانی که در تدوین این اثر اینجانب را یاری کرده‌اند، به‌خصوص در بدو عال و فرزانه‌ام حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ علی نوروزی، مشفق اصلی من در ورود به حوزه علمیه و آشنایی با بزرگان بوده است و همچنین همسر مهربان و اخوان فاضل و فرهیخته به‌خصوص جناب آقای دکتر مجتبی نوروزی که بیش از همه در بوجود آمدن این اثر داشته و خود نیز بازیینی و ویرایش‌ها را برعهده داشته است و از تمامی اساتید، دوستان و بیوت محترم علما که با همکاری و همفکری خود، چه در تهیه زندگینامه و چه در جمع‌آوری تصاویر، بهر کمبودی، کمال تشکر و قدردانی دارم و امید است این مجموعه کتاب مورد توجه و رضایت امام عصر (ارواحنا فداء) قرار گیرد و زمینه‌ای برای ترویج سیره بزرگان فراهم آید. از آنجایی که هر اثری خالی از لغزش و کاست نیست، از این‌رو پذیرای پیشنهادات و نظرات تکمیلی همه اساتید محترم و فرهیختگان هستیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

علیرضا نوروزی - مشهد مقدس

رمضان ۱۴۳۵ قمری / تابستان ۱۳۹۳